

KÚRIA

Bfv.III.1.434/2014/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év április hó 28. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A testi sértés büntette és más bűncselekmények miatt a fk. I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által - a fk. I. rendű terhelt vonatkozásában, a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontja alapján benyújtott - felülvizsgálati indítványt elbírálva a Kalocsai Városi Bíróság 3.Fk.297/2011/16. számú ítéletét az I. rendű terhelt vonatkozásában annyiban változtatja meg, hogy

a büntetést az 1978. évi IV. törvény 85. §-ának (3) bekezdése alapján tekinti kiszabottnak.

Egyebekben a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Kalocsai Városi Bíróság a 2012. szeptember 6-án kelt és e terhelt vonatkozásában ugyanazonnap jogerőre emelkedett 3.Fk.297/2011/16. számú ítéletével a fk. I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli testi sértés büntetében, melyek közül egy rendbeli kísérlet [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 170. § (1) és (2) bekezdés], 2 rendbeli testi sértés vétségében [korábbi Btk. 170. § (1) bekezdés], garázdaság vétségében [korábbi Btk. 271. § (1) bekezdés], valamint rongálás vétségében [korábbi Btk. 324. § (1) bekezdés és (2) bekezdés a) pont]. Ezért őt halmazati büntetésül 1 évi fk. fogházbüntetésre ítélte, melynek végrehajtását 2 évi próbaidőre felfüggesztette és megállapította, hogy a próbaidő tartama alatt a terhelt pártfogó felügyelet alatt áll.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében meghatározott kötelezettsége folytán, a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontjában írt okból - az I. rendű terhelt javára - terjesztett elő felülvizsgálati indítványt (Fk.BF.1432/2014.).

Ennek indokolásában kiemelte: az eljáró bíróság - ítéletében azt pontosan megjelölve - a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdésében írt szabály alkalmazásával szabta ki a büntetést a terhelttel szemben. Ennek eredményeképp az I. rendű terhelttel szemben egy hónaptól hat évig terjedő büntetési tételkeretből indult ki, és a büntetés kiszabása során a korábbi Btk. 83. § (2) és (3) bekezdése szerint irányadó középérték pedig 3 év 15 napi szabadságvesztés volt.

Az indítvány jelezte, hogy a büntetés végrehajthatósága az I. rendű terhelttel szemben nem szűnt meg.

Ezt követően utalt az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatára, amely kizárta a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását, továbbá a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 45. § (6) bekezdése alapján elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

A fentiek alapján pedig azt rögzítette a Legfőbb Ügyészség, hogy a hivatkozott alkotmánybírósági határozat következményeképp jelen

ügyben az I. rendű terhelt javára hivatalból köteles a felülvizsgálati indítvány benyújtására.

Utalt rá, hogy a fenti indokon alapuló felülvizsgálati indítványt a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata alapján az elbíráláskor hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. Részletesen kifejtette azonban, hogy e rendelkezés helyes értelmében nem szükségképpen a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos, azaz - a konkrét esetben sem az elkövetéskor, sem a terhelt terhére rótt cselekmények jogerős elbírálásakor még hatályban sem volt - 2012. évi C. törvényt, hanem - függetlenül annak helyes vagy helytelen voltától - mindig a jogerős ítéletben alkalmazott büntető jogszabályt kell alkalmazni, értelemszerűen az alkotmányellenesnek nyilvánított rendelkezés figyelmen kívül hagyása mellett.

A fentiekre figyelemmel jelen ügyben a korábbi Btk.-t kell az ügyészi álláspont szerint alkalmazni, de a büntetést a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdésének alkalmazása nélkül kell kiszabni. Ez pedig azt eredményezi, hogy az irányadó büntetési tételkeret az I. rendű terhelt esetében egy hónaptól hat évig terjedő szabadságvesztésről - a korábbi Btk. 85. § (3) bekezdése szerint - egy hónaptól négy év hat hónapig terjedő szabadságvesztésre száll le. Ugyancsak csökken e terhelt vonatkozásában a korábbi Btk. 83. § (2) és (3) bekezdése szerinti, a büntetés kiszabása során irányadó középmérték is, mégpedig 3 év 15 napról 2 év 3 hó 15 napra.

A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint azonban mindebből az állapítható meg, hogy a kiszabott büntetés így sem terjeszkedik túl az alkotmányos kereteken, sőt, arányban áll a cselekmények tárgyi súlyával, az alanyi bűnösség fokával és a terhelt személyében rejlő társadalomra veszélyesség mértékével. Ezért az eltúlzottan súlyosnak a megváltozott büntetési tételkeretek között sem tekinthető.

Ennélfogva a Legfőbb Ügyészség - s miután álláspontja szerint az ügyben a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt eljárási szabálysértés sem valósult meg - azt indítványozta, hogy a Kúria a Be. 427. § (2) bekezdése alapján annyiban változtassa meg a jogerős ítéletet, miszerint a szabadságvesztés büntetést a II. rendű terhelttel szemben a korábbi Btk. 85. § (1)-(3) bekezdése, valamint a korábbi Btk. 110. § (1) bekezdése alapján tekintse kiszabottnak. Egyebekben viszont a támadott határozatot a Be. 426. §-a alapján hatályában tartsa fenn.

A felülvizsgálati indítványra az I. rendű terhelt és védője nem tett észrevételt.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsulésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány alapos.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontja alapján felülvizsgálati indítványnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát elrendelte, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

Jelen esetben e feltételek a II. rendű terhelt tekintetében maradéktalanul teljesültek. Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatában a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását kizárta, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

A konkrét ügyben az I. rendű terhelt terhére rótt hat rendbeli bűncselekmény közül négy a korábbi Btk. 137. § 17. pontjában felsorolt személy elleni erőszakos bűncselekmények körébe esik. Így az eljáró bíróság - azt ügydöntő határozatának indokolásában külön is megjelölve - az 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között (azaz a 2011. április 30-i utolsó elkövetéskor is) hatályos 85. § (4) bekezdés első mondatának alkalmazásával a büntetést egy hónaptól hat évig terjedő büntetési tételkeretek között szabta ki.

E büntetés végrehajtását a bíróság próbaidőre felfüggesztette, ami 2014. szeptember 5. napján letelt. A végrehajtás elrendelésére azonban a 4/2006. büntető jogegységi határozatban kifejtettek szerint 2019. szeptember 4. napjáig még sor kerülhet, ami a végrehajthatóság elévülését ismételten megszakítaná. Így a büntetés végrehajthatósága jelenleg még nem szűnt meg.

Ezért a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének megfelelően, indokoltan nyújtott be a terhelt javára felülvizsgálati indítványt, amit a Kúriának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatát alkalmazva kellett elbírálnia.

Az ennek alapján alkalmazandó jogszabály kérdését illetően a Kúria mindenben osztotta a felülvizsgálati indítványban kifejtetteket.

A büntető törvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezés (korábbi Btk. 2. §) alapján az eljáró bíróság még nem is volt döntési helyzetben, hiszen mind a jelen ügyben elbírált cselekmények elkövetésekor, mind azok jogerős elbírálásakor az 1978. évi IV. törvény volt hatályban. E törvény alkalmazását, valamint a terhelt bűnösségének megállapítását és a cselekmények jogi minősítését – más, anyagi jogi okból – a felülvizsgálati indítvány nem tette, nem is tehetette vitássá, hiszen a jogerős határozatot hozó bíróság e körben másképp nem dönthetett. Az indítvány kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontján alapszik, és a kiszabott büntetést érinti. Az ezen pontra alapított felülvizsgálati indítvány elbírálására nézve a jogalkotó a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata szerint a „felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos jogszabály” alkalmazásának előírásával (a bekezdés első mondatától eltérően) csak arra kívánt utalni, hogy az a jogszabályi rendelkezés, amit az Alkotmánybíróság megsemmisített – mint a megtámadott határozat meghozatala idején hatályban volt jogszabály – a felülvizsgálat során már nem alkalmazható, hiszen alkalmazása esetén nem születhetne más eredmény, más határozat, mint amit az Alkotmánybíróság felülvizsgálni rendelt.

Nem kétséges az sem, hogy a Be. 423. § (2) bekezdésének második mondata csak az ugyanezen bekezdés első mondatához képest jelent kivételt, tehát nem érinti a Be. 423. § (4) bekezdésének azt az – általános érvényű – szabályát, miszerint a megtámadott határozat [a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt októl eltekintve] kizárólag a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálható felül. A Kúria döntési jogköre pedig nyilvánvalóan a felülbírálati jogköréhez igazodik, azon túl nem terjeszkedhet.

Ekként viszont, miután az Alkotmánybíróság határozata nem érintette az indítványban megtámadott bírósági határozatban alkalmazott anyagi jogszabály egészét, hanem csak annak a fentebb írt egyetlen rendelkezését, így a Kúria még a büntető törvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezés alapján sem vizsgálhatja, áttérjen-e az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. (2012. évi C. tv.) alkalmazására, és annak – esetlegesen kedvezőbb – rendelkezései szerint bírálja-e el az indítványt.

Az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. alkalmazására való áttérés emellett a különböző büntető törvények tilalmazott vegyes (kombinatív) alkalmazását is eredményezné, hiszen a támadott jogerős határozatnak a Be. 423. § (4) bekezdése szerint felülvizsgálattal nem érinthető részében a korábbi Btk., míg a büntetés kiszabását illetően a hatályos Btk. kerülne alkalmazásra. Továbbá, mivel a Kúria ilyen esetben is a határozat megtámadott részének keretei között dönthet, nem kerülhető helyes vagy helytelen voltától el a különböző büntetőtörvények vegyes

(kombinatív) alkalmazása az indítvánnyal érintett ügy egészének (azaz a bűnösség megállapításának, a minősítésnek és a büntetésnek) a hatályos Btk. alapján történő újbóli elbírálásával sem.

Mindezek egybevetéséből az következik, hogy a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos szabályok alapján való elbírálásának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatában írt követelménye - a Be. 423. § (3) bekezdésében írt szabállyal tartalmilag azonosan - a Legfőbb Ügyészség indítványában foglaltakkal egyezően akként értelmezendő, hogy a Kúriának a felülvizsgálati indítvány elbírálása során ugyanazt a Btk.-t kell alkalmaznia, mint amit a megtámadott határozatában a bíróság alkalmazott (azt támadó felülvizsgálati indítvány hiányában: függetlenül annak helyes vagy helytelen voltától), de annak a rendelkezésnek a figyelmen kívül hagyásával, amelyet az Alkotmánybíróság a határozatával megsemmisített. Ez pedig jelen esetben az 1978. évi IV. törvény 2011. április 30. napján hatályos szövege, az alkalmazhatatlannak minősített 85. § (4) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával.

A Kúria ennek megfelelően az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított rendelkezést figyelmen kívül hagyta, majd vizsgálta azt, hogy annak mellőzésével a kiszabott büntetés eltúlzottan súlyosnak tekinthető-e.

Ennek során a Kúria a jogerős ítéletben megállapított bünteteskiszabási körülményekből indult ki, és úgy találta: a terhelt terhére rótt bűncselekmények számára, tárgyi súlyára, és a terhelt személyi társadalomra veszélyességére figyelemmel a jogerős ítéletben kiszabott 1 évi - ráadásul végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett - szabadságvesztés a megváltozott büntetési tételkeretekhez képest sem lép túl az alkotmányos mértéken, de még csak eltúlzottan súlyosnak sem tekinthető. E büntetés jóval alatta marad az alkotmányos keretek között - a korábbi Btk. 83. § (2) és (3) bekezdése szerint - irányadó 2 év 3 hónap 15 napi középértéknek is, a többszörös halmazat ellenére inkább a törvényi minimumhoz közelít, így a főbüntetés mérséklésére a részben megváltozott jogszabályi körülmények között sincs törvényes ok.

A teljesség érdekében a Kúria megjegyzi: fiatalkorú terhelt esetében a három személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetése még nem feltétlenül vonta maga után a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdésének, illetve a 2013. július 1. napja óta hatályos 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 81. § (4) bekezdésének alkalmazását. A korábbi Btk. 120. § (1) bekezdése, illetve a Btk. 123. § (2) bekezdése ugyanis a fiatalkorúak bizonyos életkorú csoportjaira és bizonyos büntetési tételek esetében a halmazat e speciális körére is meghatározta a kiszabható legmagasabb büntetési tartamot, ami alatta maradt az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított

rendelkezőkben meghatározott kétszeresére emelt felső tételhatároknak. Így például három rendbeli, öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett cselekmény elkövetése esetén a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdése hiába emelte volna 10 évre a kiszabható büntetés felső határát, mert azt a Btk. 120. § (1) bekezdése hét év hat hónapban maximálta.

Jelen esetben azonban ilyen speciális rendelkezés - ami meggátolta volna, hogy a fiataalkorú terhelttel szemben irányadó büntetési tétel felső határa a kétszeresére, azaz hat évre emelkedjen - nincs, ezért az ügyben ténylegesen is alkalmazásra került, és maradéktalanul érvényesült a korábbi Btk. - alaptörvény-ellenes - 85. § (4) bekezdésének rendelkezése. Ezért a Legfőbb Ügyészség okkal nyújtott be, megalapozott felülvizsgálati indítványt e határozattal szemben.

Mivel pedig a Legfőbb Ügyészség e terhelt tekintetében a törvényi indokon alapuló, alapos felülvizsgálati indítványt terjesztett elő, a Kúriának az indítványhoz igazodó terjedelemben a jogerős ítéletet megváltoztató rendelkezést kellett hoznia akkor is, ha - a korábban írtak szerint - a büntetés mérséklésére törvényes okot nem látott.

Ez azonban így csak a figyelmen kívül hagyott jogszabály helyett alkalmazott rendelkezés feltüntetésére terjedhetett ki. Ez pedig az ügyészi indítványban írtakkal szemben kizárólag a korábbi Btk. 85. § (3) bekezdése.

A korábbi Btk.-nak a halmazati büntetésre vonatkozó szabályozása ugyanis akként épült fel, hogy a 85. § (1) bekezdés meghatározza: bűnhalmazat esetén egy büntetést kell kiszabni.

Ezt követően a hivatkozott törvényhely (2) bekezdése rögzíti, miszerint a büntetést a bűnhalmazatban lévő cselekmények legsúlyosabbikának alapulvételével kell kiszabni. A (3) és (4) bekezdés speciális rendelkezései pedig a halmazat egyes fajtáira írnak, illetve írtak elő - egyre szigorodó feltételek mellett - egyre szigorúbb szabályozást; azaz, ha a bűnhalmazatban legalább két bűncselekmény határozott ideig tartó szabadságvesztéssel volt büntetendő, akkor a büntetési tétel felső határa a felével, ha legalább három bűncselekmény személy elleni erőszakos bűncselekménynek minősült, akkor pedig a kétszeresére emelkedett.

Az Alkotmánybíróság határozata kizárólag a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdését érintette. Ehhez képest abban, miszerint a bíróság bűnhalmazat esetén a halmazatban álló legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének alapulvételével egy büntetést szab ki, nem történt változás, a (4) bekezdés pedig eddig sem került alkalmazásra, hiszen a bíróság a legsúlyosabb bűncselekmények tételkeretei között maradva szabta ki a büntetést. Ezért a Kúria

ítélete rendelkező részében csak a (3) bekezdés alkalmazásával történt büntetéskiszabásra utalt.

Az ügyészi indítványban írtakkal szemben nem utalt a Kúria határozata rendelkező részében a korábbi Btk. 110. § (1) bekezdésére sem, hiszen abban sem történt változás, már az alapügyben eljáró bíróság is alkalmazta, az Alkotmánybíróság határozata és a felülvizsgálati indítvány pedig azt nem érintette.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a megtámadott határozatot a fk. I. rendű terhelt tekintetében a felülvizsgálati indítvánnyal támadott részében a Be. 427. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta, és a törvénynek megfelelő határozatot hozott. Egyebekben a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a szerint hatályukban fenntartotta.

A fellebbezés és felülvizsgálat kizártságára, valamint az indítvány megismétlésének tilalmára vonatkozó figyelmeztetés alapja a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, illetve a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja, továbbá a Be. 418. § (3) bekezdése és a Be. 421. § (3) bekezdése.

Budapest, 2015. április 28.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

írnok
BÉ